

**УЧЕБНА ПРОГРАМА ПО МАЙЧИН ТУРСКИ ЕЗИК ЗА VI КЛАС ИЛИ ЗА ШЕСТА ГОДИНА НА ОБУЧЕНИЕ
(ИЗБИРАЕМИ УЧЕБНИ ЧАСОВЕ И/ИЛИ ФАКУЛТАТИВНИ УЧЕБНИ ЧАСОВЕ)**

КРАТКО ПРЕДСТАВЯНЕ НА УЧЕБНАТА ПРОГРАМА

Образователно-възпитателният процес по майчин турски език в VI клас или през шестата година на обучение се реализира като езиково и литературно обучение. В VI клас или през шестата година на обучение се затвърдяват, разширяват и задълбочават знанията и уменията по майчин турски език, придобити в V клас или през петата година на обучение, и се осъзнават някои прилики и разлики между майчиния, българския и изучавания чужд език с цел осмисляне на езиковите явления в изучаваните езици. Ученикът възприема информация от разговорно-битовата, научната и публицистичната сфера на общуване, разбира зависимостта на езиковите средства от речевата ситуация и ги използва в съответствие с нея. Владее речевия етикет при публично общуване и общуване в научната сфера. Съобразява речта си с комуникативната ситуация. Включва нова информация за научна сфера на общуване и научен стил, видове сложни съчинени изречения, особености на различните видове части на речта, за лексикално-семантични отношения между думите: многозначни думи, термини, фразеологизми и др.

Художествените текстове, предназначени за възприемане и осмисляне, са жанрово разнообразни, занимателни, с познавателна стойност, която съответства на интересите и възможностите на учениците и носи послания, близки до тяхната душевност. Литературните знания за възприемане и осмисляне на художествен текст се овладяват посредством изучаване на познатите на учениците разказ, стихотворение, анекдот, басня, легенда. В VI клас или през шестата година на обучение учениците имат възможност да се запознаят с литературна приказка, роман. За тези видове се поднася и кратка теоретична информация. Усъвършенства се възприемането на фолклорни и художествени творби на турски, български и световни автори, подходящи за възрастта на учениците. Литературните компетентности може да се изграждат на базата на посочените в програмата идеи и на тематично близки текстове по избор на учителя.

Усъвършенстват се комуникативно-речевите умения и компетентности чрез създаване на сбит преразказ, обява и покана.

Тази учебна програма осигурява възможност за изучаване на учебния предмет *майчин език* в зависимост от годината на обучение за ученици извън VI клас при условията на Закона за предучилищното и училищното образование.

УЧЕБНО СЪДЪРЖАНИЕ

Теми	Компетентности като очаквани резултати от обучението	Нови знания
Езиково обучение		
Текст и общуване	Ученикът анализира и сравнява различни текстове от разговорно-битовата и научната сфера на общуване. Описва исторически събития, географски местности, процеси и явления. Използва интернет за извличане на необходимата му научна информация от речници, енциклопедии. Осмисля особеностите и функциите на научния текст. Разпознава текст описание	научна сфера на общуване/ bilimsel alanda iletişim научен текст/bilimsel metin теза/tez, sav аргумент /delil, kanıt термини/terimler описание/ tasvir edici anlatım (betimleme)
Изречението като езикова единица	Разпознава и си служи уместно с положителни и отрицателни изречения. Разпознава и осмисля функциите на допълнението, обстоятелственото пояснение като второстепенни части в простото изречение, владее употребата им. Осмисля същността на съюзното и безсъюзно свързване на простите изречения в сложното съчинено. Разграничава видовете сложни съчинени изречения.	положителни и отрицателни изречения/olumlu ve olumsuz tümceler обстоятелствено пояснение/belirteç tümleci сложно съчинено изречение sıralı bileşik tümceler
Думата като част на речта	Познава и спазва правописа на съществителните имена, когато приемат падежни окончания. Осмисля значението и службата на прилагателното име в изречението. Владее правилата за писане на видовете числителни имена. Разграничава показателните местоимения от показателните прилагателни имена. Осмисля граматичните признаци на местоимения, които са във вид на окончания на думата (моето – <i>benimki</i>) и на възвратното местоимение <i>себе (себе cu) – kendi(ne)</i> .	падеж/durum изафет (словосъчетания)/tamlamalar умалителни форми/sıfatlarda küçültme. притежателно местоимение/iyelik adılı показателно местоимение/gösterme (işaret) adılı въпросително местоимение/soru adılı неопределително местоимение/belgisiz adıl възвратно местоимение <i>себе (себе</i>

	<p>Осмисля значението и правописа на спомагателния глагол, на положителните и отрицателните глаголни форми.</p> <p>Използва причастията, образувани от деятелни, страдателни, възвратни, взаимни и причинителни глаголи в собствени текстове.</p> <p>Прави синонимни замени на деепричастията.</p> <p>Осмисля значението, граматическите характеристики и употребата на неизменяемите части на речта.</p>	<p><i>cu)/dönüşlü(lük) adlı kendi(ne)</i> спомагателен глагол/ek eylem основна форма/mastar причастие/ortaç (sıfat-fiil) деепричастие/ulaç (zarf-fiil)</p>
Думата като речникова единица	<p>Разграничава видовете думи според лексикалното им значение.</p> <p>Служи си с многозначни думи, термини, фразеологизми.</p>	<p>многозначни думи/çok anlamlı sözcükler фразеологизми/deyimler</p>
Звуковете в турския език	<p>Ученикът осъзнава изискванията за хармония на гласните и съгласните в турски език, умее да прави фонетичен анализ.</p>	<p>хармония на съгласните/ ünsüz (konsonant) uyumu kuralı</p>
Развиване на комуникативните компетентности	<p><i>Сбит преразказ</i></p> <p>Преразказва сбито съдържанието на прочетен текст, гледан филм.</p> <p>Пресъздава съдържанието на изходния текст с оглед на точно определен смислов аспект от него.</p> <p><i>Обява и покана</i></p> <p>Съставя обяви и покани, свързани с непосредствените му потребности, включително и по електронен път. Спазва книжовни езикови правила.</p>	<p>сбит преразказ/özlü anlatım обява/duyuru, ilan покана/davetiye</p>
Литературно обучение Тематични области		
Световите на човека Човекът и природата	<ul style="list-style-type: none"> • Познава значението на понятието пейзаж. Обяснява функциите на пейзажа за изобразяването на човека и света. Познава значението на понятието повествовател. Чете и рецитира изразително художествени текстове. Различава и тълкува в изучавани поетични литературни текстове преживявания, настроения, състояния на героя. Възприема, осмисля и интерпретира текст. Самостоятелно чете художествени и научнопопулярни текстове и споделя мнения и оценка във връзка с прочетеното. • Различава думи с пряко и преносно значение, посредством които изразява обичта си към родината. Достига до извода, че природата трябва да се опази чиста и непокътната, че човекът е 	<p>пейзаж/<i>görünüş</i> повествовател/yazar, anlatıcı лирически герой/lirik kahraman творец/yaraticı</p>

	достоен за нейните блага и дарове.	
Човекът и изкуството	<ul style="list-style-type: none"> • Познава празниците от народния календар на етносите, живеещи в България, и осмисля различните представи за устройството на света и диалога между различни културни модели. • Разпознава жанрови характеристики на разказа. Различава в разказа словосъчетания, в които поне една от думите е употребена с пряко значение, а другата/другите – с преносно. Анализира текст откъм употреба на езикови средства с преносна употреба. • Дешифрира посланието на автора. Осмисля идеята, че човекът трябва да се замисли върху посланията на изкуството, които винаги изпреварват времето си. 	мотивиране/motive etme градация/dereceleme изкуство/sanat
Човекът и другите	<ul style="list-style-type: none"> • Определя основния конфликт в разказ и моментите от неговото развитие. • Използва различни начини за характеристика на литературен герой • Тълкува художествени текстове, като осмисля ролята на заглавието, темата, епохата, събитията и героите в текста; определя основния конфликт и моментите от неговото развитие; прави портретна, речева и косвена характеристика на героите; характеризира персонажите чрез техните постъпки и действия. • Оценява завършека на разказа във връзка с неговия сюжет и с личния си опит. Тълкува самостоятелно и обяснява понятия като доброжелателност, добротворчество, истинско приятелство. Осмисля постъпките на героите. Съпоставя тематично близки анекдоти на български език и турски език. (например за Настрадаин Ходжа с подобни за Хитър Петър). 	портретна, косвена и речева характеристика/tasvirli, vasitalı ve kahramanın sözlerine göre portre çizme характеристика чрез постъпки и действия/kahramanın davranış ve hareketlerine göre karakterize etme физически и душевен/портрет fiziksel (fiziki) veruhsal (ruhi) portre

ПРЕПОРЪЧИТЕЛНО ПРОЦЕНТНО РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА УЧЕБНИТЕ ЧАСОВЕ ЗА ГОДИНАТА

Годишен брой часове за изучаване на учебния предмет в VI клас или през шестата година на обучение в избираемите учебни часове и/или факултативните учебни часове – 68.

Препоръчително разпределение на учебните часове

За нови знания	50%
За упражнения, преговор, обобщение и практически дейности	45%
За диагностика на входно, междинно и изходно ниво	5%

СПЕЦИФИЧНИ МЕТОДИ И ФОРМИ ЗА ОЦЕНЯВАНЕ НА ПОСТИЖЕНИЯТА НА УЧЕНИЦИТЕ

В началото на учебната година се организира тестово изпитване за установяване на входното ниво, а в края на учебната година – на изходното ниво. Напредъкът на всеки ученик се проследява въз основа на писмени и устни форми на проверка. Оценка на самостоятелните писмени работи, които са изпълнени в рамките на един учебен час, се извършва по предварително установени критерии за оценка.

Текущи оценки за учебен срок	
Устни изпитвания и участие в работа в клас	минимум 1 оценка
Домашни работи	минимум 1 оценка
Работа по проекти	1 оценка

ДЕЙНОСТИ ЗА ПРИДОБИВАНЕ НА КЛЮЧОВИТЕ КОМПЕТЕНТНОСТИ, КАКТО И МЕЖДУПРЕДМЕТНИ ВРЪЗКИ

Ключови компетентности	Дейности и междупредметни връзки
<i>Умения за общуване на чужди езици</i>	Предвид приликите и разликите между майчиния език на учениците и другите изучавани езици се възползва от положителния пренос на знания и умения в областите на сходство и неутрализира отрицателния пренос при различия между езиковите системи. Използва познанията за езиковите единици и закономерности на майчиния си език при усвояване на граматичната система на други езици.
<i>Дигитална компетентност</i>	Изпълнява самостоятелни задачи във връзка с изучаваните теми и в съответствие с индивидуалните им интереси като търсене, подбиране и представяне на материали по темата от интернет, списания, вестници.
<i>Умения за учене</i>	Използва различни видове речници. Работи в библиотека като се стимулира интереса и желанието на ученика за общуване с книгата.
<i>Социални и граждански компетентности</i>	Работи в екип при изпълнение на съвместни задачи.

<i>Културна компетентност и умения за изразяване чрез творчество</i>	Проявява толерантност и уважение към културната различност. Използва познанията си по майчин език при анализ и коментар на художествени текстове.
--	--

Забележка: Посочените дейности са примерни и не изчерпват възможностите за изграждане на междупредметни връзки.